จิตรกรรมไทยแบบประเพณี

นำเสนอเมื่อ : 3 ม.ค. 2551

จิตรกรรมไทยแบบประเพณี โดย นายสันติ เล็กสุขุม

จิตรกรรมหรือภาพเขียนในประเทศไทยมีอยู่เมื่อหลายพันปีมาแล้ว เป็นภาพเขียนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ คือก่อนที่จะเกิดจิตรกรรมไทยแบบประเพณี

ผู้คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เขียนภาพบนผนังถ้ำ เพิงผา เช่น ภาพที่เกี่ยวกับการล่าสัตว์การเกษตรกรรม หรือพิธีกรรม ซึ่งนักวิชาการในปัจจุบันแม้ว่ายังอธิบายให้ชัดเจนไม่ได้ แต่ภาพเขียนเกาแก่เหล่านี้ก็ช่วยให้เรานึกถึงลักษณะทางสังคมของคนในยุคนั้น เช่น หากเป็นภาพการล่าสัตว์ หรือการเพาะปลูก ผู้คนในยุคนั้นก็ย่อมมีวิถีชีวิตในระดับสังคมล่าสัตว์ หรือระดับสังคมเกษตรกรรม ซึ่งมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีสูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง เป็นต้น

ภาพเขียนเหล่านี้ยังไม่มีระเบียบแบบแผนชัดเจน องค์ประกอบภาพซึ่งมีรูปบุคคลกิริยาท่าทางต่างๆ หรือรูปสัตว์ ที่ล้วนเขียนขึ้นอย่างอิสระ ไม่ถูกต้องตามสัดส่วนสรีระ คงเขียนขึ้นเพื่อสื่อความในหมู่เหล่าของตน

ภาพเขียนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เกิดจากการใช้เครื่องมือที่อาจเป็นกิ่งไม้ทุบปลายให้แตกเป็นฝอย ใช้เป็นแปรงเพื่อจุ่มสีเขียนภาพซึ่งได้เป็นเส้นหยาบๆ หรือระบายให้เป็นรูปร่างอย่างคร่าวๆ นอกจากนี้ยังมีการพ่นสี คงเป็นการอมสีไว้ในปากแล้วพ่นออกมา หรือพ่น โดยผ่านกระบอกไม้ลงบนมือซึ่งทาบทับบนผนังก็จะได้รูปมือ ตลอดจนพิมพ์ทาบทับ เช่น ทาบฝ่ามือที่ชุบสีลงบนผนังให้เกิดเป็นรูปรอยฝ่ามือบางแห่งได้พบว่ามีการเขียนแต่งเติมให้เป็นรูปมือที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การสะบัดสีให้เป็นรูปรอยต่างๆ ก็มีอยู่ด้วย

หัวข้อ

- จิตรกรรมในพุทธศาสนา

จิตรกรรมในพุทธศาสนา

เริ่มสมัยประวัติศาสตร์เมื่อวัฒนธรรมทางศาสนาแพร่หลายเข้ามาศิลปกรรม และภาษาหนังสือ ก็ย่อมแพร่หลายเข้ามาพร้อมกันนั้นด้วยศิลปกรรมเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสั่งสอนโดยเพิ่มเติมการถ่ายทอดภาษาพูดและภาษาเขียนด้วย ภาษาภาพกล่าวคือ เล่าเรื่องด้วยภาพ เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาในหมู่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

แหล่งกำเนิดศาสนาที่เผยแผ่เข้ามานั้นคือประเทศอินเดีย อารยธรรมอินเดียซึ่งแพร่หลายออกสู่โลกภายนอกราว ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว เข้ามาสู่ประเทศไทยเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐ - ๑๑ก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่เรียกว่า ทวาราวดี ซึ่งรับนับถือพุทธศาสนา

ศิลปกรรมในวัฒนธรรมทางทวาราวดี ทำหน้าที่ถ่ายทอดคำสอนในพุทธศาสนาให้เป็นรูปธรรม เช่น สร้างพระพุทธรูป หรือสร้างงานประติมากรรมเล่าเรื่องในศาสนา เช่น พุทธประวัติชาดก โดยสลักลงบนหิน หรือใช้ปูนปั้น รวมทั้งสร้างอาคารศาสนสถานที่ก่อด้วยอิฐ ปรากฏเป็นหลักฐานร่องรอยให้เห็นอยู่ แต่ไม่เหลือปรากฏหลักฐานทางด้านจิตรกรรม คงชำรุดเสียหายไปหมดแล้ว เพราะงานจิตรกรรมเขียนด้วยวัสดุที่ไม่คงทน ถูกแดดถูกฝนไม่นานก็หมดไป

สมัยสุโขทัยเริ่มต้นเมื่อราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาของประเทศพม่า ลังกา จิตรกรรมของสมัยสุโขทัยจึงมีส่วนคล้ายคลึงกับจิตรกรรมของลังกา และพม่าอยู่บ้าง แต่ยังมีเอกลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัดเป็นพิเศษตามลักษณะไทย มีการสืบทอดผ่านมาสู่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

การติดต่อกับต่างบ้านต่างเมืองนำพาให้มีการถ่าย-รับอิทธิพลทางด้านศิลปวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จิตรกรรมไทยแบบประเพณีได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีนที่เข้ามาผสมผสานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยามาแล้ว และเด่นชัดมากในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จ-พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะมีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนอย่างใกล้ชิดยิ่งกว่าอดีต จนกระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บทบาทอย่างมากมายของอิทธิพลตะวันตกจึงมีผลต่อโฉมหน้าของจิตรกรรมไทยแบบประเพณี การผสมผสานครั้งนี้ได้ทำให้ลักษณะแบบประเพณีแปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จนในที่สุดก็กลายมาเป็นลักษณะสากล หรือที่เรียกว่าจิตรกรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน

ข้อมูลจาก www.sanook.com